

Penzijní systém v Nizozemském království: Inspirace pro Česko?

PENZE Zdeňka Zlatušková 25.11.2013 | 11:59 [3 komentáře](#)

Jeden z nejlépe hodnocených penzijních systémů se nachází v Nizozemském království. Nizozemský penzijní systém sestává ze tří pilířů. Prvním je paušální státní penze, druhým tzv. „zaměstnanecký“ penzijní systém (v podstatě dodatečná kolektivní penze) a třetí pilíř představuje individuální aktivita osob v podobě účasti v soukromých penzijních fondech.

Státní penze je v Nizozemí vyplácena měsíčně na základě zákona o obecném starobním pojištění (Algemene Ouderdomswet, AOW) osobám ve věku 65^[1] a více, mužům i ženám nerozdílně a je většinově financována lidmi v produktivním věku (tzv. [pay-as-you-go](#) systém). Nárok na vyplacení státního důchodu vzniká všem osobám, které ve věku 15 až 65 let žily nebo pracovaly na území Nizozemského království. Samotná pracovní činnost

tedy není podmínkou pro získání základního příspěvku z prvního pilíře. Za každý rok dané osobě náleží 2 % z paušální částky, která je navíc pravidelně upravována jednou za pololetí dle vývoje mezd. Zajímavostí je, že penzistům je rovněž jednou ročně, zpravidla v květnu, vyplácen jednorázový příspěvek na dovolenou – v roce 2008 tento příspěvek dosáhl výše 647,80 eur.

Vzhledem k tomu, že v Nizozemsku tradičně penzisté pracují méně a do důchodu skutečně nastupují v 65 letech, mohou osoby v důchodu žijící s partnerem, jež nemá dostatečně vysoký příjem a zároveň mu je méně než 65 let, požádat o dodatečný státní příspěvek. Ten se odvíjí od výše příjmů a jeho pobírání končí při nástupu druhého partnera do penze. Nicméně vzhledem ke vzrůstajícím výdajům na penze v souvislosti se stárnutím populace bude možnost získání tohoto příspěvku zrušena během roku 2015. I přes relativně vysoké částky[2], kdy na státní důchod bylo v roce 2008 vydáno přes 27 miliard eur, tvoří příspěvek na penze pouze 4,7 % hrubého domácího produktu. Pro srovnání v ČR to před zavedením [penzijní reformy](#) bylo 7,4 % a celkový průměr v zemích OECD je 7 %.

Druhý, tzv. [zaměstnanecký pilíř](#) je v Nizozemsku v podobě kolektivních penzijních plánů. Tyto plány jsou zpracovávány a spravovány penzijními fondy nebo pojišťovnami, přičemž podle nizozemského práva jsou fondy od společností (zaměstnavatelů) striktně odděleny, tj. jsou právně i finančně nezávislé. Penze jsou financovány účastníky plánu a zhodnocením jejich příspěvků, samotné administrativní náklady jsou velice nízké a to především z toho důvodu, že fondy fungují na neziskovém principu[3]. Ačkoliv zákon nutně nepřikazuje [účast ve druhém pilíři](#), na základě dohod je i přesto pokryto přes 90 % zaměstnanců.

Většina osob (cca 97 %) má ve druhém pilíři penzi vyměřovanou na základě průměrného celoživotního výdělku; 1,3 % osob na základě svého posledního platu a u zbytku osob se vychází buď z kombinace předchozího, nebo z předem určené fixní částky. V prvním případě důchod za jeden rok zaměstnání činí 1,75 až 2 %, ve druhém případě 1,75 %. A ačkoliv zde nejsou žádné právní požadavky na [valorizování](#) zaměstnaneckých penzí, zhruba 85 % penzistů se důchod valorizuje podle růstu průměrných výdělků, 15 % pak podle inflace. Totéž platí i o zvyšování důchodů, kdy téměř 60 % důchodů je zvyšováno dle růstu mezd v daném odvětví a u dalších 30 % se pak zvyšování důchodu řídí růstem cen.

Významnými vlastnostmi, kterými se druhý pilíř vyznačuje, je solidarita a sdílení rizik. Všichni účastníci konkrétního fondu jsou zavázáni přispívat nerozdílně, tj. věk, pohlaví, zdraví[4] či příjem nehraje ve výši příspěvků roli. Princip sdílení rizik se projevuje v okamžiku, kdy se fond dostane do potíží – na jejich řešení se podílí všichni účastníci fondu. To se může promítnout do zvýšení příspěvků, snížení čisté mzdy zaměstnancům a v krajním případě může dojít i ke krácení penze.

[Třetí pilíř](#) je postaven na individuálně sjednaných penzijních produktech. Tento pilíř je relativně nejmenší a je nejčastěji využíván osobami samostatně výdělečně činnými nebo osobami pracujícími v odvětvích, která nejsou pokryta druhým pilířem. Nicméně vstoupit do třetího pilíře může kdokoli.

V současnosti je v soukromých fondech uložen majetek ve výši až 150 % hrubého domácího produktu. Důvodem, proč Nizozemci tak hojně vstupují do druhého a třetího pilíře, mohou být i daňová zvýhodnění. Příspěvky do fondů a výděly, které vzniknou činností fondů, nejsou zdaněny. Samotná penze sice zdaněna je, ale v okamžiku platby, což je také výhodnější, vzhledem k tomu, že se na ni vztahuje výhodnější daňová sazba než na příjem ze zaměstnání.

Závěrem

Nizozemci jsou prakticky po celý život vedeni k vlastní přípravě na důchod. Pomáhá jim v tom i stabilita celého systému a benefity v podobě daňových zvýhodnění a plusem také zcela jistě je, že peníze vložené do zaměstnaneckého pilíře jsou při změně zaměstnání převoditelné. Naopak [český důchodový systém](#), byť po reformě, se stále může jevit jako nestabilní a případné zájemce o spoření může odradit i fakt, že vstup do druhého pilíře je nevratný. Lze tedy jen doufat, že v příštích reformách českého důchodového systému se budeme inspirovat u Nizozemců, samozřejmě s přihlédnutím k lokálním podmínkám.